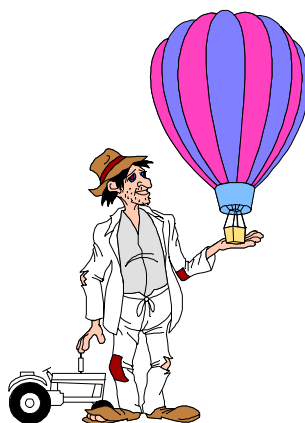

Bonde & Ballong *Flygare*

*Är det en omöjlig
kombination?*

Ballongflyg i Väst

Adress: Edsvära; 535 93 Kvänum

Tel 0512-70024 / 0705-834758 • Fax 0512-70038 • E-mail lilja@r.lrf.se

PostGiro 840693-6 • BankGiro 287-4816 • Org.Nr 460109-6177 • Innehar F-skattebevis

Inledning

När vi väl har fått vårt ballongförarcertifikat och en ballongutrustning att använda är det en kategori med människor som alldeles speciellt har stor betydelse för oss nämligen LANTBRUKARNA.

Det är faktiskt så att det är lantbrukarna, som till mycket stor del avgör om vi skall kunna utöva ballongsporten i framtiden, inte bara i Sverige!

Som pilot är det Du som skall sörja för att nya generationer ballongfarare skall kunna flyga lika fritt, som vi kan göra idag. Det kan vi endast göra om vi tar hänsyn till och visar respekt för lantbrukarna och deras problem, med allt vad det innebär.

Att försöka skapa goda relationer mellan ballongfolk och lantbruket är i sig inget nytt. Det har alltid pågått och det kommer alltid att pågå. Inte minst det faktum att såväl lantbrukarna som vi ballongflygare byts efter hand är ett bevis för att vi alltid bör vara uppmärksamma på problem, som kan uppstå.

Redan 1972 enades BBAC i England med NFU (motsvarar vårt LRF) om vissa grundläggande regler för ballongfararna. Överenskommelsen gällde hur man skall agera vid start, flygning och landning. Reglerna används fortfarande 1997.

För att förstå att vi i kontakten med lantbruket har ett växande problem bör vi notera utvecklingen för ballongverksamheten i Sverige:

1974	13 ballonger
1996	180 ballonger

Utvecklingen mot att fler och dessutom större ballonger gör fler och fler flygningar, gör att lantbruket i allt större utsträckning, ”tvingas” att stifta bekantskap med oss ballongflygare. Kontakter, som i de allra flesta fall sker i positiv anda, men som också orsakar konflikter.

MARKÄGARKONTAKTERNA

Vi får kontakt med markägarna vid 3 tillfällen:

- start
- överflygning
- landning

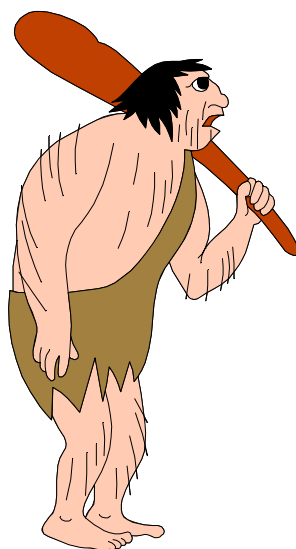
Innan vi går in på de olika situationerna vill jag nämna några generella saker, som alltid gäller:

- Visa hövlighet mot lantbrukarna
- Försäkra Dig, som pilot och ytterst ansvarig, om att Din besättning också visar hövlighet mot de människor de träffar på
- Visa förståelse för lantbrukarnas synpunkter.
- Var ödmjuk (just för att Du är så privilegierad att Du får flyga ballong, betyder det inte att Du kan bära Dig åt hur som helst!)
- Försök att komma överens om något händer/inträffar, direkt på platsen, speciellt om det är en mindre skada.
 - En förbannad lantbrukare/djurägare, som inte är nöjd med Ditt uppförande och/eller Er överenskommelse, kan efter att ha tänkt över saken under några dygn, ställa till mycket skada och förtret genom att berätta för sina yrkeskollegor om Dig i synnerhet och ballongfarare i allmänhet, vilket ingen tjänar på.

- Kom ihåg att han bara berättar de negativa sakerna när han pratar om saken!
- Vid allvarliga skador, bör Du överlåta ärendet till Ditt försäkringsbolag.
 - Om Du har kamera med Dig, fotografera skadan!
 - Försäkringsbolaget har visserligen resurser att utreda skador, men kom ihåg att när man flyger så har man strikt ansvar, vilket innebär att Du kan bli skyldig att betala för en ev. skada oavsett om Du är vållande eller inte!
 - Samarbeta med lantbrukaren!
 - Ta reda på så mycket uppgifter Du kan, skriv tillsammans med lantbrukaren ner så mycket uppgifter Du/Ni kan få fram om skador mm. för att kunna lämna detta till försäkringsbolaget.
 - När lantbrukaren förstår att Du är noggrann med uppgifter, kommer han säkert att vara samarbetsvillig, vilket alla inblandade parter har nytta och glädje av.
- Om en markägare/brukare/djurägare ber om Ditt namn, ge honom/henne det omgående!
 - Vi ballongfarare tillhör ingen "hemlig sportgren" eller någon slags sekt, som helst vill vara anonyma.
 - En rätt skött skada kan faktiskt vara god marknadsföring!
- Låt inte Ditt dåliga humör eller Ditt häftiga temperament styra samtalet!
 - Ett skadat hölje är naturligtvis inte roligt, men låt inte det gå ut över lantbrukaren.
 - Han är mer orolig för sina djur och/eller för sin skadade gröda.
- Vid gemensamma flygningar, försök att flyga så att inte alla landar på samma fält.
 - Visst, det är kul att landa på samma fält, som kompisen, speciellt om man startat tillsammans, men försök att undvika detta.
 - Från markägarens sida är det kanske roligt att få en ballong på sina marker, men 4 stycken eller ännu flera kan vara över gränsen för vad han tål.
- När flera ballonger flyger samtidigt, bör man vara ännu mer uppmärksam på den förstärkta skrämseffekt, som ballongerna ger.
- Undvik att använda humor över en "uppbragt" lantbrukare.

EFTERLYSNING

**Farlig ballongfarare försvunnen!
Hela landet varnas!**

Varför blir människor arga/sura på oss ballongfarare?

Här har Du några exempel:

- Skrämda djur
- Skadade djur
- Skador på gröda
- Skador på staket och andra saker
- Visuella skador på grödor (t.ex. märken efter draggningar, som egentligen inte orsakat någon märkbar skada)
- Ballongerna ”stör” friden
- ”Han/hon” borde ägna sig åt något förnuftigt och inte bara fara runt i en mer eller mindre löjlig ballong. Vad tjänar det till?
- Andra ballonger har landat på markerna och besättningarna på dom var oförsämda
- Grindar och/eller staket har lämnats öppna
- Följebilen kör för fort på ”framfartsvägen”

De ovan nämnda punkterna är några exempel på saker som kan irritera och förorsaka negativa reaktioner. Det förekommer också situationer där det är omöjligt att förklara en negativ attityd och hållning, speciellt om inget är skadat, inga djur är inblandade och man i all vänlighet försöker att föra ett normalt och positivt samtal.

Om man kan förstå en reaktion eller ej, spelar ingen roll. Under alla omständigheter är det vi ballongfarare, som får lösa problemet för vår egen och för ballongflygets framtid.

Våra juridiska rättigheter är få och svåra att tillämpa.

Markägarkontakter i samband med start

Detta är den situation där man enklast kan undvika konfrontation. Till skillnad från landningen så kan vi ju till 100% styra var vi skall starta. Följande regler är enkla att följa:

1. Start från ”privat mark”

- Fråga **alltid** om lov innan Du kör ut med bil på ett tänkt startfält.
- Kom också ihåg att göra det vid morgonflygningar.
- Fråga helst den som juridiskt sett har äganderätt/bruksrätt till marken.
- Skulle Du inte få tag i honom/henne, försök med grannar.
- Du kan ev. få tillåtelse av dom, men samtidigt också namn och telefonnummer till ”rätt” lantbrukare, så att Du kan kontakta honom/henne senare.

2. Start från ”offentlig” mark

- Med offentlig mark menar jag t.ex. parker, parkeringsplatser, gräsmattor och liknande.
- Som god skattebetalare är det lätt att få den idén att ovan nämnda områden ”har jag rätt till och här kan jag starta fritt”.
- Det kan säkert vara så att man kan få använda dessa platser till ballongstart, men viss hänsyn är det dock tillrådligt att visa.

- Idrottsanläggningar
 - Här finns oftast någon person, som man kan fråga.
 - På idrottsanläggningar är det dessutom ofta så att man vill undvika bilkörning
 - Dessutom är det förståeligt att skydda gräs under brännaren från brännskador, som lätt kan uppstå.
 - Undvik att släpa korgen så att sår och liknande uppstår speciellt på gräsmattor.
- Parkanläggningar och liknande
 - Även här är det tillrådligt att undvika att köra med bil.
 - Normalt är det säkert helt förbjudet.
 - Varför skulle det vara tillåtet för ballongfarare?
 - Parker är oftast rekreationsplats för människor.
 - Det kan betyda att man rastar hundar, spelar spel, solar eller helt enkelt är ute för avkoppling.
- En god regel
 - I samband med start på offentlig mark är det en god regel att före start ringa till polisen.
 - Polisen är oftast mycket bussiga och trevliga om man ”ringer före”! Säg till polisen t.ex. ”Jag vill bara informera Er om att jag kommer att starta med en ballong från Det är möjligt att någon ringer till Er och undrar vad som pågår och det är därför jag vill informera. Välkomna Ni också för att titta. Ni kan nå mig på tel-.....”
 - OBS att Du i detta läget inte kan få ett tillstånd till start från polisen.
 - Om Du har pratat med polisen så kanske Du undviker en anmälan, eftersom dom kan säga till den som ringer ”Vi vet, han har meddelat oss att han tänker starta med en ballong där!”
- Okända/nya platser
 - Om Du skall flyga ”på okänd ort” eller i närheten av vatten kan Du med fördel ringa till brandkåren (numera ”Räddningstjänsten”)
 - Räddningstjänsten är väldigt hjälpsamma, speciellt om dom har fått information i förväg.
 - Ibland går det bra att få låna radio av dom för att kunna kommunicera med i en nödsituation.
 - Kom också ihåg att kontakta Dina ”kollegor”, som finns på orten. Dom kan hjälpa Dig med det mesta.

3 Bilkörning

- Undvik, som tidigare nämnts, att köra bil på gräsmattor ock liknande.
 - Kör, om de behövs, på cykelbanor och gångstigar.
 - Kom ihåg att köra försiktigt, undvik att tuta och/eller rusa motorn. Allt för att undvika irritationsmoment och anmälningar.
 - Om mycket människor går på gångbanan/stigen, låt gärna någon gå framför bilen som talar om att bilen kommer.

4 I utflygningsriktningen

- Start
 - Undvik startplatser där djur finns i utflygningsriktningen.
 - Även smådjur, som kan finnas i parker och liknande skräms lätt.
 - Skrämda djur irriterar människor väldigt mycket och ger ballongverksamheten dåligt rykte!
 - Fråga markägaren samtidigt, som Du frågar om lov att starta, om det finns djur i utflygningsriktningen
- Flygning
 - Försäkra Dig om att Du alltid flyger så att Du inte skrämmer djur!
 - Naturligtvis skrämmer ballongerna och framför allt brännare också människor, men det kanske är mer accepterat?!
 - Hundar är lättskrämda. Tänk på att hundar för många människor är ”ögonstenen”, som skyddas och vårdas mer än något annat.
 - Kanske är hunden den enda kontakten den personen har med levande varelser?

Djur

- Pälsdjur
 - Företrädesvis mink men även räva.
 - Räven är så stressad och så lättskrämd i sin bur att skötaren inte ens kan byta kläder då valparna är små, utan att rävhonan biter ihjäl sin egen avkomma.
 - Pälsdjur är känsliga egentligen 2 gånger per år:
 - I samband med parningsperioden (vem är inte känslig då?) samt i samband med och strax efter valpningen.
 - Under denna tid på året, som sträcker sig från mars - juli finns ingen pardon: Flyg inte ens i närheten av pälsdjursgårdar!
 - Övriga tider på året: ”Du kan flyga så lågt Du vill, bara Du inte tar med takplåten” sa en pälsdjursfarmare till mig en gång. Kanske lite överdrivet, men säger en del om pälsdjur.
- Hästar
 - En häst kan inte se uppåt.
 - Varje gång Du flyger över häst så blir den skrämmd!
 - Olika hästar reagerar olika.
 - En topptränad trav- eller galopphäst är mest lättskrämd. En ”familjehäst”, som träffar vänlig människor varje dag klarar en ballong mycket bättre.
 - Problemet med hästar är att de kommer i ”sken”.
 - Det innebär att hästen springer framåt i panik.
 - **Ingenting** stoppar en sådan häst.
 - Staket forceras oavsett hur det ser ut.
 - Bilar blir påsprungna o.s.v.
 - Om det nu är så att staketet eller bilen är starkare än hästen, vilket inträffar då och då, så blir hästen skadad!
 - Om staketet är svagare än hästen, så kan hästen ändå bli skadad, för att inte tala om staketet eller det som ev. kommer i hästens väg under det den skenar.

- Tänk på att en häst som skenat ofta blir helt eller delvis omöjlig att ha med att göra i framtiden.
 - Den kan bli omöjlig som trav- eller galopphäst.
 - Den kan bli omöjlig också som ridhäst.
 - Speciellt omöjlig för barn, som den kanske var avsedd för.
- Häst med kunnig ryttare är minst lättskrämd.
- Häst med t.ex. barn som ryttare är farligt.
 - Vad händer om/när barnet/ryttaren trillar av?
- Polishästar är tränade att klara av det mesta.
 - Även polishästar kan blir skrämnda.
 - Polishästar har oftast mycket kunniga ryttare.
- Nötkreatur (här finns flera olika kategorier.)
 - Köttdjur
 - Är som regel ganska lugna.
 - I flock springer dom hejdlöst.
 - Djuren är stora och kraftiga och kan lätt forcera allt vad stängsel heter.
 - Ungdjur
 - Oftast kalvar och kvigor som senare skall bli mjölkkor.
 - Är ganska vilda i sitt temperament (som alla kvinnor i det stadiet)
 - Dom springer fort och lätt igenom ett staket med skador på både staket och djur.
 - Det händer också att djur av detta slaget "kastar" d.v.s. fosteret föds för tidigt. På människor kallas det för "missfall".
 - Mjölkkor
 - Lugna djur - oftast.
 - Problemet med mjölkkor är att de har svårt att röra sig.
 - Stora juver hindrar snabb framfart.
 - En skrämmd mjölkko minskar drastiskt sin mjölmängd.
 - En mjölkko är "dräktig" (väntar barn) 9 månader om året
 - En mjölkko som springer igenom ett staket trasar ofta sönder en eller flera spenar.
 - Det kan göra att kon blir "3-spent" med minskad produktion som följd.
 - Eller kanske måste hon slaktas?
- Grisar
 - Utegångsgrisar
 - Det är inte allt för ovanligt att grisar går utomhus i hägn.
 - Grisar liknar hästar så tillvida att de kan inte se uppåt.
 - Grisarna känsliga vad gäller ljud och liknande saker.
 - Grisar är flockdjur. När grisarna skräms rusar dom, precis som många andra djur, i vild panik.
 - Inget stoppar dom.

- Dom kan t.ex. trängas i en grind eller en dörr så att dom skadas allvarligt eller forcera staket med skador som följd.
- Tänk på att grisar inte har någon päls som skydd!
- Grishägn är svåra att upptäcka. De är oftast små och gärna belägna i eller i närheten av skog eller trädgångar.
- Grisar inomhus
 - Syns naturligtvis inte.
 - Ser heller inte ballongen.
 - Skräms lätt om man eldar över skorstenar eller ventilationstrummor
 - Ventilationstrummor blir ljudförstärkare och skrämmer både djur och människor.
 - Även öppna fönster blir ljudförstärkare.
- Hjortar
 - Är att betrakta som vilda djur i hägn.
 - De är av naturen otroligt skygga.
 - Djuren betingar, så små de än är, ett ganska högt värde.
- Strutsar
 - Är nya djur för våra breddgrader.
 - Troligtvis lättskrämda.
 - Det påstås att en struts har dålig hörsel men utmärkt syn. **Om** detta stämmer: Flyg så att strutsarna inte ser Dig (och framför allt inte ballongen)!
 - Inhägnaderna är små och svåra att se.
 - Dyra! En avelsstruts kostar (1996) c:a 60 000 kr i inköp.
 - Ett slaktdjur kostar c:a 5000 kr.
 - Vid början av 1996 fanns c:a 1000 djur i Sverige. (Mestadels avelsdjur!)
- Hundar
 - Jag talade en gång för länge sedan med en tränare på Hundskolan i Sollefteå. Han sade att "En hund som inte klarar av ljud av en ballong skall avlivas".
 - Problemet är väl inte det, utan ägaren till hunden.
 - Varje hund är ägarens ögonsten!
 - När man flyger är det ju hunden som hör ballongen först.
 - Bandhundar blir oftast mer skrämda. De kan ju inte komma undan!
- Djur inomhus
 - Nötkreatur
 - Grisar
 - Höns
 - m.fl.
 - Svårt kapitel.
 - En ventilationstrumma, som sitter på taket på byggnaden, fungerar som högtalare i djurstallet.
 - Att elda ovanför en ventilationstrumma skrämmer ofelbart djuren

- Djuren rusar upp i panik, kanske trampar ihjäl varandra, men alldeles säkert kommer att minska i produktion.
 - Det kan innebära färre ägg eller längre tillväxttid.
 - Dyrt under alla omständigheter!
 - Svårt att bevisa
- **KOM IHÅG**
 - Djur som går i en inhägnad är som regel inget problem om dom står i rätt del/kant av inhägnaden.
 - När Du flyger över eller i närheten av en inhägnad och ser djuren står i ett hörn i den bortre änden
 - Djuren kommer att tränga ihop sig och kanske ”trycka” sönder staketet, skada sig själva och springa ut i panik.
 - Om djuren står i ”Din” kant av inhägnaden har dom ju hela inhägnaden att springa ut över och skadan, som ev. sker kommer att bli avsevärt mindre, om den överhuvudtaget inträffar.
 - Flyg hellre lågt än ”halvhögt”.
 - Eftersom vissa djur inte kan se uppåt är det bättre att flyga lågt så att dom kan se Dig än att flyga på en sådan höjd att dom blir skrämda!
- **Säkerhet**
 - Det enda helt säkra är att flyga på ”hög” höjd!
 - Det finns inga tvetydigheter i det faktum att man skrämmer djuren minst om man
 - a) låter bli att flyga
 - b) flyger på betryggande höjd över dom!
 - **Var uppmärksam!**
 - Om Du misstänker att Du har skrämt djur, av vilket slag det än är, försök att lokalisera platsen, åk tillbaka till platsen efter landningen och prata med djurägaren.
 - Ett samtal av det slaget gör Din flygning positiv och ger ballongflygingen ett gott renommé!
 - Kontakta alltid den ”lokale” ballongflygaren eller hans/hennes klubb/företag för att få information om djur eller annat, som man bör vara uppmärksam på.
 - Det är ingen tvekan att lokalkännedom minskar problemen!
 - Man behöver inte vara pilot för att känna till sin hembygd! Även andra ballongintresserade känner till en hel del om sin hembygd!

Landningen

- Här uppstår oftast problemen.
 - Detta beror ofta på att man ibland inte har möjlighet att välja landningsplats så som man vill, d.v.s. på vall, träda eller annan lämplig mark för landning.
 - Undvik att landa på en sådd åker.
- Som ballongflygare skall man ha klart för sig att det inte finns något tillfälle då man gör en normal landning och kan hävda ”allemansrätten”.

- Om Du i något fall hävdar det så visar Du bara Din okunnighet i ämnet!
- Undvik att dragga.
 - Om Du har draggat, tala om det för markägaren/brukaren och gör upp om skadan innan Du lämnar hans område.
- Kör **aldrig** in följe bilen på landningsplasten utan att först prata med lantbrukaren. (JFR ”Start på privat mark” ovan). Det är viktigt oavsett vilken mark det än gäller!
 - Om Du inte får tag i lantbrukaren, prata i stället med grannen.
 - Av honom/henne kan Du under alla omständigheter få namn och telefonnummer.
 - Glöm sedan inte att ringa och berätta. Som regel kostar det endast tiden och samtalet. Nästa gång är Du välkommen dit!

Värdering av skador

- Hur mycket skall man betala för skador?
- Vilka rättigheter har jag?
- Kvitto?
- Egentligen är saken väldigt enkel:
 - Skälig ersättning för skadade oljeväxter, spannmål och vall är (1996) 1 kr/m².
 - För övriga grödor 3 kr/m².
 - Det är enkelt att räkna ut och ger lantbrukaren rimlig ersättning.
 - Det innebär att om Du landar och är försiktig så blir Du skyldig c:a 10 kr eller så.
 - Det är kanske genant att betala så lite. 100 kr? 100 kr är billigt för oss alla **oavsett** anledning till flygning, speciellt om vi är välkomna tillbaka!
 - Skall Du också betala för intrånget?
 - Ett trasigt staket eller grind kan man med fördel hjälpa till att laga.
 - Om man inte hjälper till kan det bli dyrt.
 - Att driva (inte jaga) in utsprungna djur är något man kan hjälpa till med.
- Skador på djur är komplicerat.
 - Synliga skador är enkla att se och bedöma.
 - En ko, som rivit sönder en spene i samband med att den sprungit genom ett staket kan man ju se. o.s.v.
 - Osynliga skador t.ex
 - Travhästar som blivit skrämda.
 - Ridhäst som blivit skrämmd så att den skenar så fort den hör minsta ljud.
 - Grisar som stannar av i tillväxten.
 - Värphöns som värper mindre under ett antal dagar.
 - Hur skall sådana skador värderas?
 - Hur skall man bevisa att skador har uppstått just på grund av Din ballong?
 - Ha förståelse för att det bli problem i fall med skadade djur.
 - Anlita **alltid** försäkringsbolaget för värdering an osynliga skador!
 - Glöm inte att vara noga med uppgifter om både djuren och dess ägare!

Allemansrätten

- Det finns inte en plats någonstans i Sverige där vi vill starta eller landa och kan hävda att vi har rätt till det med stöd av allemansrätten.
- Allemansrätten gäller bara när vi går, cyklar eller rider.

- Den gäller inte när vi sätter ner en ballongkorg! (eller en helikopter eller ett segelflygplan heller för den delen!)
- Om vi landar i skogen eller på en ”äng” med buskar och en del träd kanske allemansrätten gäller.
 - I sådant fall kan ingen hindra oss från att gå till fots från landningsplatsen.
 - Men vi kan aldrig med stöd av allemansrätten få köra ut följe bilen på sådan mark utan tillstånd av markägaren.
- Landar vi på jordbruksmark (inkl. s.k. EU-träda) får vi enligt allemansrätten inte ens gå på den om det **kan** vålla skada.
- En god regel är att aldrig ens prata om allemansrätten när Du vill starta eller har landat hos någon.

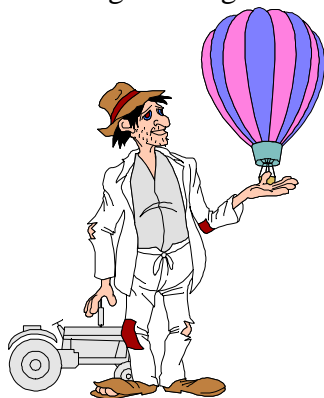
Avslutningsvis

Denna lilla skrivelse försöker inte på något sätt vara fullständig eller heltäckande. Nya problem dyker upp hela tiden. Inte minst i form av ballongflygare, som har liten eller ingen förståelse för lantbrukets problem. Tyvärr finns det också en del ballongflygare, som skiter i lantbrukarkontakterna och dom orsakar mycket stora problem för oss alla.

Min tanke med skrivelsen är att uppmärksamma problemet så att vi i framtiden blir bättre på att flyga försiktigt och att uppföra oss gentemot en helt yrkeskår.

Edsvära 1996.07.05

Med vänlig hälsning

Lilja
Bonde och ballongflygare